

Sejarah Melayu (เซอจาเราะห์ เมอลายู) กับข้อคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องของรัฐ และเชื้อสายราชวงศ์กษัตริย์ในคาบสมุทรมลายู

ชลีพร พงศ์สุพัฒน์ *

ข้อ

ของ Stamford Raffles คงทำให้หลายคนนึกได้ถึงชาวตะวันตกผู้เข้ามามีบทบาทในการขยายอิทธิพลของประเทศอังกฤษในบริเวณคาบสมุทรมลายูและกลุ่มเกาะอินโดนีเซีย โดยเฉพาะบทบาทในการก่อตั้งเมืองท่าที่สิงคโปร์ใน ค.ศ. ๑๘๑๙ อย่างไรก็ตาม อาจจะไม่ทุกคนที่ทราบว่านอกจากบทบาทในฐานะนักบริหารแล้ว Raffles ยังเป็นนักสะสมผู้ใส่ใจแสวงหาความรู้เกี่ยวกับรัฐพื้นเมืองและผู้คนในภูมิภาคที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้อง ในจำนวนสิ่งของที่ถูเก็บสะสมไว้มีต้นฉบับงานเขียนพื้นเมืองรวมอยู่ด้วย ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ Sir Richard Winstedt นักบริหารชาวอังกฤษอีกผู้หนึ่งซึ่งค้นคว้าด้านมาเลย์ศึกษาอย่างต่อเนื่องได้ให้ความสนใจต่อเอกสารชิ้นหนึ่งที่ Raffles เก็บไว้ โดยมีชื่อเรียกตามบัตรรายการว่า Raffles MS 18 (*Library of Royal Asiatic Society, London*) Winstedt ได้ตรวจชำระและคัดลอกเอกสารนี้จากตัวเขียนภาษาจาวิ (Jawi) คือภาษามาเลย์ที่ใช้ตัวอักษรแบบเปอร์เซีย-อะระบิกมาเป็นตัวเขียนภาษามาเลย์ที่ใช้อักษรโรมัน (Romanized Malay) และตีพิมพ์เผยแพร่ใน *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society (JMBRAS)* ใน ค.ศ. ๑๙๓๘ นักประวัติศาสตร์ปัจจุบันถือว่าเอกสารชิ้นนี้มีความสำคัญมากที่สุดชิ้นหนึ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของโลกมาเลย์ เอกสารชิ้นนี้คือ เซอจาเราะห์ เมอลายู (Sejarah Melayu หรือเรียกตามนามภาษาอังกฤษว่า *Malay Annals*)^{*}

ต้นฉบับของเซอจาเราะห์ เมอลายู ที่มีชื่อเรียกตามบัตรรายการว่า Raffles MS 18 มีใช้ต้นฉบับเดียวของงานเขียนชิ้นนี้ ในบริเวณโลกมาเลย์เท่าที่ผ่านงานเขียนชิ้นนี้คงจะมีความสำคัญ

ต่อรัฐต่าง ๆ อยู่มากเพราะปรากฏว่ามีการคัดลอก แต่งเติมเซอจาเราะห์ เมอลายู นี้มากมายหลายครั้งจนเกิดเป็นต้นฉบับต่างสำนวนที่มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป ในปัจจุบันมีต้น

* Ph.D. (History), อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

๑. Sejarah Melayu 'Malay Annals' translated by C.C. Brown with an introduction by R. Roolvink, Kuala Lumpur, Oxford University Press, 1983.

ฉบับตัวเขียน (manuscript) ของ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ที่ค้นพบแล้วเกือบ ๓๐ ชิ้น โดยกระจายกันเก็บรักษาไว้ตามห้องสมุดต่างๆ (ในสหราชอาณาจักร มี ๑๑ ชิ้น เนเธอร์แลนด์ ๑๒ ชิ้น อินโดนีเซีย ๕ ชิ้น และรัสเซีย ๑ ชิ้น) แต่ละชิ้นมีความสมบูรณ์ไม่เท่ากัน มีผู้พยายามจำแนกต้นฉบับเหล่านี้ออกเป็นประเภทตามลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่มีสำนวนคล้ายคลึงกับ *Raffles MS 18* ถือเป็นสำนวนหลัก (standard text) กลุ่มสำนวนสั้นและสำนวนยาวหมายถึงกลุ่มที่มีเนื้อหาและระยะเวลาที่ครอบคลุมสั้นและยาวกว่า *Raffles MS 18* ตามลำดับ และกลุ่มสำนวนที่ขยายต่อโดยมีการเล่าเรื่องจาก *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ปนกับเรื่องราวของรัฐอื่นที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าใจว่าเป็นการเขียนโดยรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรมะละกาโดยตรง เช่น เขียนจากบริบทของรัฐ Siak บนเกาะสุมาตรา จากต้นฉบับตัวเขียนเหล่านี้ได้มีการนำมารวบรวมชำระตีพิมพ์และแปลตั้งแต่ประมาณต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ปัจจุบันมี *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ฉบับตีพิมพ์แล้วทั้งที่เป็นตัวอะระบิก เป็นภาษามาเลย์ปัจจุบัน ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส แต่ที่รู้จักกันแพร่หลายและนิยมยึดถือใช้ในการศึกษาได้แก่

๑. ฉบับตรวจชำระและตีพิมพ์เป็นตัวอะระบิกโดย Abdullah bin Abdulkadir หรือ Munshi

Abdullah ค.ศ. ๑๘๓๑ ตรวจชำระและตีพิมพ์ใหม่เป็นภาษามาเลย์ปัจจุบันใน ค.ศ. ๑๘๕๒^๒ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ฉบับ Abdullah นี้มาจากต้นฉบับสำนวนสั้น มีเนื้อหาน้อยกว่า *Raffles MS 18*

๒. ฉบับตรวจชำระและตีพิมพ์โดย Sir Richard Winstedt (คือฉบับ *Raffles MS 18*) ในปี ค.ศ. ๑๙๓๘ และแปลเป็นภาษาอังกฤษโดย C.C. Brown ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๕๒^๓

๓. ฉบับตรวจชำระและตีพิมพ์โดย W.G. Shellabear ค.ศ. ๑๙๖๗^๔ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ฉบับ Shellabear นี้มีเนื้อหาปะปนจากฉบับสำนวนสั้นและสำนวนยาวจนทำให้เนื้อเรื่องพิศดารเป็นสำนวนเฉพาะออกไป

จำนวนที่มากและความหลากหลายของสำนวน *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ที่ทำการศึกษาทราบเท่าที่ังไม่มีการทำฉบับที่ตรวจชำระแบบวิจารณ์ (critical edition) ขึ้นมา ซึ่งหมายความว่า จะต้องทำการสำรวจเปรียบเทียบจากต้นฉบับตัวเขียนทุกฉบับที่มีเสียก่อน เพียงเท่านี้ก็จะเห็นได้ว่ามีใช้งานที่ง่ายเสียแล้ว แต่ความยากลำบากยังเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาต่อไปว่า ต้นฉบับตัวเขียนเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เกือบทั้งหมดเป็นฉบับคัดลอกใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ นั้นเอง เพราะฉะนั้นในปัจจุบันนี้เราไม่มีต้นฉบับดั้งเดิม (original) ของ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* มาไว้ใช้ในการศึกษา

๒. R. Roolvink, 'The Variant Versions of the Malay Annals' in C.C. Brown (trans.), *Sejarah Melayu...* p. XXII-XXIII.

๓. Teeuw, A. and Situmorong, *Sejarah Melayu*, Djakarta/Amsterdam, 1952.

๔. C.C. Brown, 'Sejarah Melayu or Malay Annals' *JMBRAS*, vol 25, pt 2 and 3, 1952. ฉบับที่พิมพ์ใหม่ในปี 1983 คือฉบับที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้.

๕. W.G. Shellabear, *Sejarah Melayu*, (Romanized from a 1896 Jawi text) Kuala Lumpur, 1967.

และไม่ทราบแน่ชัดแม้กระทั่งว่าต้นฉบับดั้งเดิมที่เขียนขึ้นครั้งแรกนั้นเขียนขึ้นเมื่อใด สำหรับต้นฉบับเก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบก็ได้แก่ฉบับ Raffles MS 18 ซึ่งในบทนำของเอกสารกล่าวว่ารวบรวมขึ้นใน ค.ศ. ๑๖๑๒ โดย Tun Seri Lanang เสนาบดีแห่งรัฐยะโฮร์ (Johor) ซึ่งเป็นศูนย์กลางใหม่แห่งหนึ่งของโลกมาเลย์หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรมะละกาใน ค.ศ. ๑๕๑๑ แล้ว

เคยมีความเชื่อกันว่าต้นฉบับ Raffles MS 18 นี้เป็น*เซอจาร์ยะ เมอลายู* ฉบับดั้งเดิมที่ได้รับการเขียนขึ้นเป็นครั้งแรก มีความเป็นไปได้ในแง่ที่ว่า อาณาจักรใหม่ (ยะโฮร์) มักจะนิยมรวบรวมเรื่องราวและชำระประวัติศาสตร์ของอาณาจักรที่ตนสืบเนื่องมา(ได้แก่มะละกา) เพื่อสืบทอดสิทธิความชอบธรรมและรักษาระเบียบประเพณีปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม สมมุติฐานนี้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นของผู้แต่งซึ่ง Sir Richard Winstedt เสนอไว้ว่า ผู้เขียนเรื่องนี้แสดงความรู้เกี่ยวกับราชสำนักมะละกาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ก็แต่เฉพาะคนร่วมสมัยที่มีประสบการณ์ด้วยตนเอง นอกจากนี้เรื่องราวที่เขียนยังแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีความรู้กว้างขวางและหลากหลายคุ้นเคยกับเรื่องที่ถ่ายทอดมาจากอินเดียและอาหรับ มีความรู้เกี่ยวกับภาษาและเกร็ดตำนานของจีน ไทย เปอร์เซีย ทมิฬ และชาวอย่างละเอียดถี่ถ้วน กล่าวโดยสรุปคือเป็นลักษณะคนที่พบได้ในสังคมนานาชาติ (cosmopolitan society) ซึ่งเป็นลักษณะสังคมของมะละกามากกว่าของยะโฮร์

Winstedt คิดว่าผู้เขียน*เซอจาร์ยะ เมอลายู* อาจเป็นคนครึ่งชาติอินเดีย-มาเลย์หรือมาเลย์-อาหรับ และเป็นอาลักษณ์ในราชสำนักมะละกา^๖ ในแง่นี้จึงเชื่อกันว่า*เซอจาร์ยะ เมอลายู* ฉบับแรกน่าจะเขียนขึ้นในสมัยของอาณาจักรมะละกาหรือหลังจากการล่มสลายใน ค.ศ. ๑๕๑๑ ไม่นานโดยไม่น่าจะล่วงเลยมาถึงอีกหนึ่งร้อยปี สำหรับฉบับ Raffles MS 18 จึงอาจเป็นฉบับรวบรวมขึ้นทีหลังโดยใช้ต้นเค้าของเดิมก็เป็นได้

Winstedt เชื่อว่า*เซอจาร์ยะ เมอลายู* ฉบับแรกเขียนขึ้นก่อน ค.ศ. ๑๕๓๖ ซึ่งเป็นปีที่โปรตุเกสเข้าโจมตี Johor Lama เมืองที่สุลต่านจากมะละกาลี้ภัยไปอยู่ มีสมมุติฐานว่าต้นฉบับดั้งเดิมของ*เซอจาร์ยะ เมอลายู* ถูกโปรตุเกสเก็บไปจากการโจมตีครั้งนี้และนำไปเก็บไว้ที่เมืองกัว (Goa) ซึ่งเป็นเมืองท่าของอินเดียที่อยู่ภายใต้การยึดครองของโปรตุเกสในขณะนั้น^๗ สมมุติฐานนี้สืบเนื่องมาจากความน่าที่พบใน*เซอจาร์ยะ เมอลายู* ส่วนหนึ่งที่คัดลอกใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ หลายฉบับ รวมทั้งฉบับ Abdullah และ Shellabear ด้วย โดยคำนำนี้กล่าวไว้ว่า*เซอจาร์ยะ เมอลายู* เป็นตำนานหรือเรื่องราวที่คนจากกัวนำเข้ามา (hikayat yang dibawa orang dari Goa) สมมุติฐานนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและผู้โต้แย้ง^๘ โดยผู้โต้แย้งชี้ให้เห็นว่าคำว่า กัว (Goa) นั้นอาจไม่ได้หมายถึงเมืองกัวในอินเดีย แต่หมายถึง Guha หรือ Guo ซึ่งอยู่ใน Ulu Pahang บนคาบสมุทรมลายูนี้เอง หรืออาจหมายถึงเมือง Goa ในหมู่

๖. R. Roolvink, 'The Variant Versions of the Malay Annals' p. xv.

๗. R. O. Winstedt, *The Malay. A Cultural History*, Singapore, 1981, p. 150-151.

๘. R.O. Winstedt, *The Malay. A Cultural History*, p. 150.

๙. R. Roolvink, 'The Variant Versions of the Malay Annals' p. xxv.

เกาะเซลีเบส (Celebes) ในอินโดนีเซียปัจจุบัน ตาม
แง่มุมของประวัติศาสตร์ทั้งสองประเด็นนี้ก็มีควา
เป็นไปได้ สำหรับ Pahang นั้นใน*เชอจาร์ฮ์
เมอลายู* ฉบับ Raffles MS 18 ได้แสดงว่ามีความ
สัมพันธ์ใกล้ชิดกับราชวงศ์มะละกาที่ลี้ภัยจาก
โปรตุเกส เพราะผู้ปกครองรัฐแต่งงานกับลูกสาว
ของสุลต่าน Mahmud นอกจากนี้เองสาวของ
ผู้ปกครองรัฐก็ได้แต่งงานกับสุลต่าน Ala'u'd-din
ผู้สืบราชวงศ์มะละกาต่อจากสุลต่าน Mahmud
ในขณะที่หนีภัยไปพำนักใน Pahang^{๑๐} สำหรับสม
มุติฐานที่เกี่ยวกับเซลีเบสนั้นก็เป็นไปได้ว่าต้นฉบับ
ถูกนำออกไปเมื่อตอนบ้านเมืองคือมะละกาแตก
และถูกนำกลับมาอีกครั้งเมื่อพวกบูกิส (Bugis)
จากเซลีเบสเข้ามามีบทบาททางการเมืองบน
คาบสมุทรมลายูในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙
ศาสตราจารย์ Roolvink ได้ให้ความคิด
เห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับต้นกำเนิดของ*เชอจาร์ฮ์
เมอลายู* โดยเสนอว่า*เชอจาร์ฮ์เมอลายู*ที่มีชิ้นงาน
ที่เขียนขึ้นเสร็จสมบูรณ์ในครั้งเดียวหากเป็นงาน
ที่มีวิวัฒนาการเป็นขั้นตอน เขากล่าวถึงเอกสาร
ที่น่าสนใจสองฉบับ ฉบับแรกเป็นสาหรทวงศ์
ว่านญาติเครือของกษัตริย์ (Kinglist) ซึ่งบันทึกชื่อ
ของกษัตริย์มาเลย์ ปีที่ครองราชย์ และระยะเวลา

ของแต่ละรัชกาลสืบทอดกันมาตั้งแต่ปฐมกษัตริย์
ในปาเล็มบัง (Palembang) บนเกาะสุมาตรา
จนถึงมะละกาและหลังจากนั้น ฉบับที่สองเป็น
เรื่องราวที่มองเผินๆคล้ายกับจะเป็นฉบับย่อของ
เชอจาร์ฮ์ เมอลายู แต่ Roolvink เชื่อว่าเป็น
บันทึกที่มีขึ้นมาก่อน จากหลักฐานทั้งสองอย่างนี้
Roolvink จึงเสนอว่าผู้เขียน*เชอจาร์ฮ์ เมอลายู*
ใช้เอกสารสองชิ้นนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการแต่ง
เสริมเติมความจนกระทั่งปรากฏเป็น Raffles MS
18 จากนั้นก็มีการแต่งเติม ตัดต่อ ปรับเปลี่ยน
เนื้อหาอีกหลายครั้งจนเกิดเป็นสำนวนต่าง ๆ ของ
เชอจาร์ฮ์ เมอลายู^{๑๑} ข้อเสนอของ Roolvink
เป็นหนึ่งในจำนวนหลายแนวความคิดที่เกี่ยวกับ
ต้นกำเนิดของ*เชอจาร์ฮ์เมอลายู*อย่างไรก็ตามใน
ปัจจุบันต้องถือว่ายังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอน

เชอจาร์ฮ์ เมอลายู เป็นงานเขียนประเภท
ไพบูลย์และเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร คำถามนี้ตอบได้
ยากไม่น้อยไปกว่าในเรื่องของต้นกำเนิด เพราะ
ในเนื้อหาเราจะพบรูปแบบวรรณกรรมหลายรูปแบบ
ปะปนกันอยู่ มีทั้งสาหรทวงศ์กษัตริย์^{๑๒} มี
คำบรรยายเกี่ยวกับประเพณีและงานพิธีในราช
สำนัก มีเรื่องสงครามและความรัก การผจญภัย
และความกล้าหาญ มีเรื่องเล่าที่อาจเรียกได้ว่า

๑๐. C.C. Brown, (trans.), *Sejarah Melayu*.... chapter 28, p. 182 and chapter 29, p. 189-190.

๑๑. R. Roolvink, 'The Variant Versions of the Malay Annals',.... p. XVIII - p. XXVII.

๑๒. สาหรทวงศ์กษัตริย์ (Kinglist) นี้เป็นส่วนสำคัญของ*เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ในความเป็นจริง ชื่อของงานเขียนชิ้นนี้
ที่ปรากฏในเนื้อหา มีชื่อ *Sejarah Melayu* แต่เป็นชื่อภาษาเปอร์เซียว่า Sulalatu'l-Salatin หรือภาษามลายู Penurunan
Segala Raja-Raja ซึ่งมีความหมายตรงกันว่าสาหรทวงศ์ว่านญาติเครือกษัตริย์ มีข้อสังเกตว่าคำว่า *Sejarah* ใน
รากศัพท์ภาษาเปอร์เซียก็แปลว่าสาหรทวงศ์ (family tree) เช่นกัน ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่คำนี้ถูกนำมาเป็นชื่อ
เรื่องแทนคำเดิมเมื่อเนื้อเรื่องขยายความออกไป ในแง่ชื่อภาษาอังกฤษว่า Malay Annals ซึ่งอาจจะอนุโลมแปล
เป็นไทยว่าพงศาวดารมลายู จึงเป็นคำแปลที่ผิดแต่ใช้กันมาจนติดปาก คำว่า *Sejarah* ในระยะหลังยังมีความ
หมายถึงประวัติศาสตร์ แต่เป็นประวัติศาสตร์ในเชิงพงศาวดารมากกว่าคำว่าประวัติศาสตร์ (History) ตามความ
เข้าใจปัจจุบันซึ่งมักจะใช้คำว่า Tawarikh.

เป็นนิทานประโลมโลก (penglipur lara หรือ heart's ease stories) มีเทพนิยาย ตำนานและนิทาน เรื่องที่เล่าจะไม่ประติดประต่อกัน จะข้ามจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง และจากเวลาหนึ่งไปอีกเวลาหนึ่งย้อนไปมาได้ ทุกครั้งที่เริ่มเรื่องใหม่ก็จะมีคำนำว่า “นี่คือเรื่องของ...” อย่างไรก็ตามถ้าจะดูเฉพาะแก่นของเรื่องจริง ๆ อาจกล่าวได้ว่า *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* เป็นเรื่องราวของอาณาจักรมะละกา

เชอจาร์ฮ์ เมอลายู เล่าเรื่องราวของอาณาจักรมะละกาซึ่งเป็นรัฐค้าขายชายฝั่งทะเลที่รุ่งเรืองขึ้นบนคาบสมุทรมาลายูในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ อาณาจักรมาเลย์แห่งนี้สามารถต้านทานการขยายแผ่อำนาจของอีกสองอาณาจักรใหญ่ในตอนนั้น คือสยามทางตอนเหนือและมขปาหิตในชวา *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* กล่าวถึงต้นกำเนิดของราชวงศ์กษัตริย์ที่มาก่อตั้งอาณาจักรมะละกา เหตุการณ์ที่นำไปสู่การก่อตั้ง การรับศาสนาอิสลาม “ความเป็นไปในอาณาจักรที่เห็นได้จากบทบาทของกษัตริย์และขุนนางโดยเฉพาะบทบาทของขุนนางระดับเสนาบดีที่มีชื่อเรียกตามตำแหน่งว่า Bendahara มีเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมะละกากับนานาชาติ ตอนจบของเชอจาร์ฮ์ เมอลายูจะแตกต่างกันออกไปในสำนวนต่าง ๆ แต่ทั้งหมดจะเล่าเหตุการณ์การโจมตีและการเข้ายึดครองมะละกาโดยโปรตุเกสในปี ค.ศ. ๑๕๑๑ และการอพยพลี้ภัยของสุลต่าน Mahmud แห่งมะละกา เมื่อพิจารณาอุสสารที่สรุปอย่างกว้าง ๆ เช่นนี้ก็ไม่แปลกใจที่ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* จะได้รับการมองว่าเป็นงานเขียนพื้นเมืองที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ของรัฐมาเลย์

อย่างไรก็ตาม เมื่อ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* เริ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางขึ้นหลังจากการตีพิมพ์ลงใน JMBRAS ใน ค.ศ. ๑๙๓๘ แล้ว งานชิ้นนี้ได้กลายเป็นประเด็นที่ได้รับการอภิปรายโต้แย้งกันในเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์ กล่าวคือในเรื่องความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างลำดับเหตุการณ์ความเป็นไปในอาณาจักรมะละกาและวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์โลกมาเลย์ ความเคลือบแคลงที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นต่องานเขียนพื้นเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทั่วไป เนื่องจากงานเหล่านี้มักจะประกอบด้วยเนื้อหาทั้งที่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์คือเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือมีความเป็นไปได้ และเนื้อหาที่เป็นตำนานเป็นนิยายหรือเป็นสิ่งที่แต่งเติมขึ้นมา เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันอาจจะยอมรับได้ตามที่ปรากฏใน *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ว่ากษัตริย์ที่ก่อตั้งมะละกาสืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์ที่ปาเล็มบัง (Palembang) ทางตอนใต้ของเกาะสุมาตรา (ซึ่งเป็นเมืองที่เชื่อกันว่าเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัย) แต่ผู้ที่ทำการศึกษาคงจะยอมรับไม่ได้ว่าปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ที่มาปกครองมะละกา คือพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชแห่งเปอร์เซียโดยเชื้อสายของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์พระองค์หนึ่งลงไปแต่งงานกับเจ้าหญิงแห่งอาณาจักรไต้ทะเล ในเวลาต่อมาราชบุตรของสองพระองค์นี้ได้ขึ้นมาจากทะเลมายังภูเขา Si-Guntang ในปาเล็มบัง โดยแสดงบุญญาธิการทำให้ชาวในนาบริเวณนั้นกลายเป็นทองและฟางข้าวกลายเป็นเงิน เชื้อสายต่อมาของราชบุตรผู้นี้ก่อตั้งมะละกา^๓

๓. C.C. Brown, (trans.), *Sejarah Melayu*..... chapter 3, p. 14.

ปัญหาของผู้ศึกษาจึงอยู่ที่การแยกแยะระหว่างสิ่งที่มองเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงหรืออย่างน้อยก็มีความเป็นไปได้กับเหตุการณ์ที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่น่าเป็นไปได้ ในกรณีของเชอจาร์ฮ์ เมอลายู ความยากลำบากยังมีต่อไปตรงที่ว่า เหตุการณ์ที่อยู่ในข่ายที่ไม่น่าจะเป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ที่แท้จริงนั้นยังสามารถแบ่งอย่างกว้าง ๆ ออกเป็นสองประเภท คือ ประเภทที่ปราศจากเหตุผลโดยสิ้นเชิงเข้าลักษณะของเทพนิยายหรือนิทาน (folklore) เช่นเรื่องเจ้าหญิงที่ออกมาจากไม้ไผ่ บ้านเมืองที่ถูกปลาฉลาม (swordfish) หรือกิ้งก่ายักษ์เข้าโจมตี เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งนั้นเป็นเรื่องเล่าธรรมดาที่ไม่มี ความพิสดารซึ่งดูเผิน ๆ น่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ ได้ แต่ความสะอิดสะเอียนเกิดขึ้นเพราะเรื่องราวเหล่านี้แสดงเค้าโครงที่พบเห็นบ่อย ๆ ในงานเขียนพื้นเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นตอนที่กล่าวถึงราชทูตของมะละกาหลอกดูหน้าของจักรพรรดิจีนโดยกราบทูลว่าคนมาเลย์ชอบกินผักบั้งตัดครึ่งตามยาว และแสดงวิธีกินโดยเอาผักบั้งสายยาว ๆ หย่อนลงในปากทำให้มีโอกาสนงายหน้าดูจักรพรรดิจีนไปด้วย^{๑๔} เรื่องนี้มีความคล้ายคลึงกับนิทานศรีธนญชัยของไทย แต่ถ้าหากว่าเราจะตั้งข้อสงสัยว่าผู้แต่งหยิบยืมเค้าโครงเรื่องนี้มาใส่ไว้ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีเหตุการณ์ตอนที่คณะทูตจากมะละกาไปเฝ้าจักรพรรดิจีนเกิดขึ้นจริง ๆ เนื้อหาประเภทหลังนี้สร้างความลำบากให้แก่ผู้ศึกษามากกว่าในการที่จะพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่ถูกบันทึกลงไว้นั้น

เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์จริงหรือไม่.

ในระยะแรกที่ชาวตะวันตก (โดยเฉพาะชาวอังกฤษ) เริ่มบุกเบิกงานด้านมาเลย์ศึกษา คือประมาณต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ผู้ที่ได้สัมผัสกับงานเขียนพื้นเมืองของโลกมาเลย์ส่วนใหญ่ มองว่างานเขียนดังเช่นเชอจาร์ฮ์ เมอลายูนี้ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ช่วยในการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ได้ เพราะมิใช่งานเขียนที่วางอยู่บนรากฐานของจารีตการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หากเป็นนิยายซึ่ง “ประกอบด้วยนิทานเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งหรือหลายๆเรื่อง ส่วนใหญ่มาจากเค้าโครงเรื่องของอินเดีย และนำมาใช้โดยผู้คนที่ปราศจากความรู้ความเข้าใจในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกาลเทศะ และไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นความจริงทางประวัติศาสตร์”^{๑๕} ในประเด็นเดียวกันนี้ R.J. Wilkinson ก็ได้วิพากษ์วิจารณ์ เชอจาร์ฮ์ เมอลายู และงานบันทึกอดีตของโลกมาเลย์โดยทั่วไปว่า

เราสามารถวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของชาวมาเลย์และพินิจได้ว่าลำดับเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่เชื่อถือไม่ได้ และเรื่องต่างๆที่บันทึกไว้หลายเรื่องเป็นเพียงบทสะท้อนจากวรรณกรรมอินเดียและเปอร์เซีย เชอจาร์ฮ์ เมอลายู มีทั้งข้อดีข้อเสียของงานเขียนประเภทเกล็ดตำนาน.... ซึ่งอาจจะยอมเสียความเป็นจริงเพื่อให้เรื่องน่าสนใจ.... อาจจะเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับคำพูด คำเจรจาที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้เลยใน

๑๔. เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๑

๑๕. R.O. Winstedt, "A History of Classical Malay Literature", JMBRAS, vol 31, pt. 3, 1958, p. 80.

ความเป็นจริง....^{๑๖}

อย่างไรก็ตาม ทั้ง Winstedt และ Wilkinson ก็ได้มองงานเขียนพื้นเมืองเหล่านี้ว่าไร้คุณค่าเสียทีเดียว โดยยอมรับว่างานเหล่านี้ให้ภาพที่แจ่มชัดเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยก่อน อาจจะเป็นภาพของสถานที่ เช่นภาพของเมืองท่าที่เต็มไปด้วยพ่อค้าและผู้คนจากนานาประเทศ หรืออาจเป็นภาพของหัวหน้าเผ่า ของทหารของขุนนางเสนาบดีและของกษัตริย์ ซึ่งได้รับการบันทึกลงไว้ตามความคิดความนิยมและโลกทัศน์ของคนในสมัยนั้น ๆ J.M. Gullick ในงานเรื่อง *Indigenous Political System of West Malaya* ได้กล่าวถึงความสำคัญของเชอจาร์ฮ์ เมอลายูในบริบทของการวิเคราะห์สังคมว่า “เป็นเครื่องมือให้ทราบถึงประเพณีและค่านิยมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกลุ่มผู้ปกครอง”^{๑๗}

แม้ว่าเชอจาร์ฮ์ เมอลายูจะไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรจากผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ของโลกมาเลยรุ่นแรก ๆ ซึ่งตำหนิความไม่เป็น “ประวัติศาสตร์” ของงานเขียนชิ้นนี้ แต่เมื่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานเขียนพื้นเมืองยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งโดยเฉพาะในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การโต้แย้งวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มผู้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่องานเขียนพื้นเมือง^{๑๘} ในปัจจุบัน

ศิลาจารึกแห่งตรังกานู (Trengganu Stone)

เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงการเข้ามาของศาสนาอิสลามในคาบสมุทรมลายูที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงเหลืออยู่ มีอายุประมาณปี ค.ศ.๑๓๐๓ เป็นจารึกข้อความเกี่ยวกับกฎทางศาสนา พบที่ Kuala Bernag บนฝั่งแม่น้ำตรังกานู

หลักสำคัญในการวิเคราะห์คุณค่าของงานเขียนพื้นเมืองคือการไม่พยายามที่จะยึดบรรทัดฐานของความเข้าใจในปัจจุบันต่อคำว่าประวัติศาสตร์และจารึกการบันทึกประวัติศาสตร์ แต่จะศึกษาวิธีการเขียน ความหมายของสิ่งที่เขียน รวมทั้งสภาพสังคม-วัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐานของงานเขียนพื้นเมืองนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าคนในอดีตบันทึกเรื่องราวขึ้นเพื่อจุดประสงค์อะไร ทั้งนี้เราสามารถใช้ความรู้ทั้งในสาขาประวัติ

๑๖. R.J. Wilkinson, *Paper on Malay Subjects*, 1st and 2nd Series, Kuala Lumpur, 1907-1027, pp. 33-34.

๑๗. J.M. Gullick, *Indigenous Political System of West Malaya*, University of London, The Athlone Press, 1965 p. 7.

๑๘. ดูบทความต่าง ๆ ใน D.G.E. Hall (ed.) *Historians of Southeast Asia*, London, Oxford University Press, 1961 ; C.D. Cowan and O.W. Wolters (eds.) *Southeast Asian History and Historiography*, Ithaca, Cornell University Press, 1976 ; และ A. Reid and D. Marr (eds.) *Perceptions of the Past in Southeast Asia*, Singapore, Heinemann Educational Books (Asia), 1979.

ศาสตร์และสาขาอื่น ๆ เช่น มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและวรรณกรรม มาช่วยในการทำความเข้าใจได้

ดังนั้นในขณะที่ครั้งหนึ่งเรื่องราวของกษัตริย์ที่แต่งงานกับเจ้าหญิงแห่งท้องทะเลจะได้รับชมว่าเป็นเพียงเทพนิยาย แต่ในปัจจุบันความเข้าใจถึงสัญลักษณ์ของทะเลและน้ำว่าหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ (fertility) ทำให้การแต่งงานกับเจ้าหญิงแห่งท้องทะเล หรือลูกสาวพญานาค (ซึ่งเป็นเค้าโครงที่พบบ่อยในเรื่องของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) มีความสำคัญใหม่ในเชิงสัญลักษณ์คืออาจหมายถึงอำนาจสูงสุดของกษัตริย์ (sovereignty) การเขียนเช่นนี้จึงแสดงความคิดคำนึงและโลกทัศน์ของผู้เขียนมิใช่เรื่องเล่าสนุกแต่อย่างเดียวอย่างที่เคยเข้าใจกัน เพราะฉะนั้นถ้าการประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของงานเขียนแยกแยะระหว่างงานที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัน-เวลา ชื่อ และเหตุการณ์ ซึ่งทำให้สามารถลำดับเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงได้ กับงานเขียนซึ่งแม้จะไม่มีที่น่าเชื่อถือในแง่ของลำดับเหตุการณ์ แต่ก็ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสะท้อนโลกทัศน์หรือค่านิยมของบุคคลในอดีต จะเห็นว่าเราสามารถจัด *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เข้ามาอยู่ในงานเขียนประเภทหลังและทำให้ผู้ที่ศึกษาหาจุดยืนที่แน่นอนขึ้นได้ ปัจจุบันมีงานที่ศึกษาแนวความคิดทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องราวต่าง ๆ ของ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* รวมทั้งภูมิหลังของเรื่องที่ได้รับการบันทึกอยู่หลายชิ้น^{๑๙} คงจะไม่มี

ผู้ใดปฏิเสธความสำคัญของ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ในแง่ที่เป็นการแสดงออกทางสังคม-วัฒนธรรม (socio-cultural expression) ของคนในโลกมาเลย

เท่า ที่ผ่านมามบทความนี้ได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นบางประการเกี่ยวกับ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* และความสำคัญด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อโต้แย้งและเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษา สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับงานเขียนชิ้นนี้ที่สามารถนำมาพิจารณาได้นั้นยังมีอีกมาก อาจจะศึกษาได้ในแง่วรรณกรรมวิจารณ์หรือภาษาศาสตร์ศึกษารูปแบบของการเขียนศึกษาเนื้อหาเปรียบเทียบกับเอกสารอื่น ๆ หรืออาจจะศึกษาในแง่ของอิทธิพลที่มีต่องานเขียนรุ่นหลังเป็นต้น อย่างไรก็ตามในส่วนต่อไปของบทความนี้เราเลือกที่จะให้ ความสนใจกับประเด็นสำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือ แนวความคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องของรัฐและเชื้อสายราชวงศ์ในโลกมาเลยที่มีผู้วิเคราะห์ตีความจากเนื้อหาใน *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ทั้งนี้เพราะแนวความคิดนี้มีอิทธิพลต่อวงการศึกษาประวัติศาสตร์ของโลกมาเลยในปัจจุบันอยู่มากพอสมควร นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดมิติใหม่ในการใช้ข้อมูลงานเขียนพื้นเมืองในลักษณะที่ยังเป็นข้อโต้แย้ง (controversial) อีกด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับความต่อเนื่องของรัฐนี้มีโครงสร้างค่อนข้างซับซ้อน แต่กล่าวโดยสรุปเพื่อความเข้าใจเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ แนวความคิดนี้เสนอว่า การพิจารณาถึงความรุ่งเรือง

๑๙. ยกตัวอย่างเช่น A. Teeuw, 'Hikayat Raja-Raja Pasai and Sejarah Melayu' in J. Bastin and R. Roolvink (eds.) *Malayan and Indonesian Studies*, Oxford, Oxford University Press, 1964. ดูบทความของ P.E. de Josselin de Jong 'The Character of the Malay Annals' ในหนังสือเล่มเดียวกัน

และการล่มสลายของอาณาจักรและรัฐต่าง ๆ ใน
โลกมาเลยเป็นแต่ละอาณาจักรไปตามลำดับเช่น
อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรมะละกาเป็นต้นนั้น
ไม่ใช่ลักษณะการมองอดีตที่เกิดขึ้นของคนในโลก
มาเลย เพราะคนพื้นเมืองมิได้ให้ความสำคัญต่อ
ศูนย์กลางของอาณาจักรว่าจะอยู่ที่ใดมากไปกว่า
การสืบเชื้อสายของราชวงศ์ที่ปกครอง ทั้งนี้ผู้เสนอ
ความคิดเห็นว่าการตีความเนื้อหาในเชอจาร์ฮ์
เมอลายู จะพิสูจน์ให้เห็นโลกทัศน์ดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตามในกระบวนการศึกษาที่นำ
ไปสู่การตีความเช่นนี้ผู้ศึกษาได้เสนอสมมุติฐาน
ต่อไปอีกว่า เราไม่จำเป็นต้องค้นหาในเชอจาร์ฮ์
เมอลายูเฉพาะสิ่งที่สะท้อนสังคมหรือโลกทัศน์
ของผู้แต่งเท่านั้น แต่สามารถค้นหาลำดับเหตุ
การณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในอดีตได้ เพราะบางส่วนของ
เนื้อหาในเชอจาร์ฮ์ เมอลายู วางอยู่บนพื้น
ฐานของความเป็นจริงที่ถูกนำมาปรับเปลี่ยน
หรือปรุงแต่งให้เข้ากับจุดประสงค์ของผู้บันทึก
ดังนั้นแม้เรื่องราวในเชอจาร์ฮ์ เมอลายู จะไม่ได้
บ่งบอกลำดับเหตุการณ์ออกมาตรงๆแต่ในลักษณะ
แอบแฝงหรือในรูปสัญลักษณ์จะพุดถึงเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นจริงในอดีต เมื่อเข้าใจจุดประสงค์ของผู้
เขียนและเมื่อสามารถดึงเอาความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่
ออกมาได้ ก็นับว่าเชอจาร์ฮ์ เมอลายู เป็นงาน
ที่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ไม่น้อยไปกว่า
เอกสารจากภายนอกภูมิภาคเช่น เอกสารจีน
อาหรับ และ ตะวันตกซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอยู่

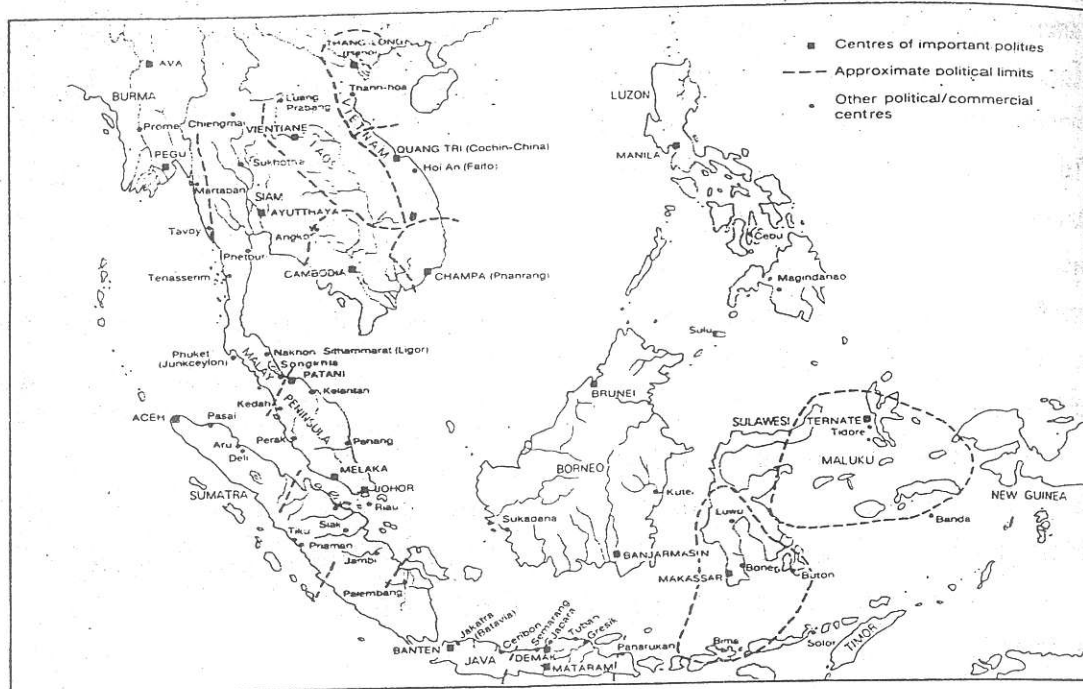
ผู้เสนอแนวความคิดนี้คือศาสตราจารย์
วอลเตอร์ (Prof. O.W. Wolters) ในงานวิจัยเรื่อง
The Fall of Srivijaya in Malay History^{๒๐}

ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน
ตอนปลายศตวรรษที่ ๑๔ กล่าวคือความเสื่อม
สลายของอาณาจักรศรีวิชัยและกำเนิดของ
อาณาจักรมะละกา โดยวิเคราะห์ผ่านเชอจาร์ฮ์
เมอลายู ว่าชาวมาเลย์มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร
ต่อเหตุการณ์เหล่านี้ เนื้อหาของเชอจาร์ฮ์ เมอ-
ลายูที่ศาสตราจารย์วอลเตอร์นำมาวิเคราะห์คือ
หกบทแรกซึ่งเล่าถึงต้นกำเนิดของราชวงศ์ที่
ปกครองมะละกาว่ามาจากอาณาจักรศรีวิชัย
ในสุมาตรา ส่วนวนที่นำมาวิเคราะห์คือฉบับ
Raffles MS 18 ซึ่งวอลเตอร์ถือว่าเป็นฉบับเก่า
แก่ที่สุดที่มีอยู่ เนื้อหาของเชอจาร์ฮ์ เมอลายู
ส่วนนี้กล่าวถึงกำเนิดของต้นราชวงศ์ที่ปกครอง
ปาเล็มบังในตอนใต้ของเกาะสุมาตรา เหตุการณ์
การย้ายบ้านเมืองจากปาเล็มบังมาสู่สิงคโปร์และ
จากสิงคโปร์สู่มะละกาจนถึงการรับศาสนาอิส-
ลาม เนื้อหาที่มีความพิสดารที่เกินความเป็นจริง
หลายตอน สิ่งนี้ทำให้เชอจาร์ฮ์ เมอลายู ส่วนนี้
ได้รับการมองว่าเขียนจากจินตนาการของผู้
บันทึกและสะท้อนความเป็นจริงในประวัติศาสตร์
เพียงเล็กน้อย จึงเป็นข้อมูลที่ให้บรรดาธิบายได้
ไม่มากไปกว่าในระดับกว้างๆ เช่น สะท้อนความ
นึกคิดของผู้ปกครองมะละกาว่าเป็นผู้สืบทอดมา
จากอดีตที่ยิ่งใหญ่เป็นต้น เท่าที่ผ่านมานักประวั-
ติศาสตร์จึงนิยมที่จะประมวลเรื่องราวที่เกิดขึ้นใน
ตอนปลายศตวรรษที่ ๑๔ นี้จากเอกสารนอก
ภูมิภาค เช่น Ming - Shih เอกสารจีนส่วนที่
พุดถึง San - Fo - Ch'i (Srivijaya) และชาว กับ
เอกสารโปรตุเกสโดยเฉพาะ Tomé Pires' "*Suma
Oriental*"^{๒๑} แนวคิดที่ออกมาจากการใช้เอกสาร

๒๐. O.W. Wolters, *The Fall of Srivijaya in Malay History*, Kuala Lumpur, Oxford University Press, 1970.

๒๑. เรื่องเดียวกัน หน้า ๕

ศูนย์กลางอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อประมาณปี ค.ศ. ๑๖๐๐

เหล่านี้จะมองความสัมพันธ์ทางการทูตและการค้าระหว่างจีนกับโลกมาเลย์ว่าเป็นกรอบโครงสร้างที่สำคัญที่จะทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับศรีวิชัยและมะละกา แต่เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะไม่บอกเลยว่าชาวมาเลย์มองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไร จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ศาสตราจารย์วอลเตอร์พยายามค้นหาวางจะสามารถชี้ความเป็นจริงบางอย่างที่ถูกบันทึกไว้ใน *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ได้หรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นไปได้ก็หมายความว่าเราอาจสามารถใช้ข้อมูลพื้นเมืองที่เสนอแนะจากมุมมองของชาวมาเลย์แท้ ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาได้เช่นกัน

อาณาจักรศรีวิชัยเป็นรัฐค้าขายชายฝั่งทะเลที่มีบทบาทอยู่ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๗ ถึง ๑๔ ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับศูนย์กลางของรัฐ แต่เชื่อกันว่าแห่งหนึ่งคือปาเล็มบังทางตอนใต้ของ

เกาะสุมาตรา จากศูนย์กลางนี้ในระบอบที่อาณาจักรรุ่งเรืองสามารถขยายอิทธิพลครอบคลุมไปถึงคาบสมุทรมลายูด้วย หลังคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยที่ปาเล็มบังเสื่อมอำนาจลงโดยมีรัฐจัมบี (Jambi) ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือขึ้นไปรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ อย่างไรก็ตาม ยังมีคำกล่าวเรียกดินแดนที่ปกครองโดยจัมบีและที่ปกครองโดยชนเผ่ามินังกาเบา (Minangkabau) ในใจกลางเกาะสุมาตราในระบอบต่อมาว่าศรีวิชัยเช่นเดิม เพราะฉะนั้นแม้ว่าชื่อของศรีวิชัยจะยังปรากฏจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ แต่เป็นอาณาจักรศรีวิชัยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่จัมบีหรือ Melayu - Jambi ส่วนศรีวิชัย-ปาเล็มบังนั้นเสื่อมลงตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรมัชปาหิตในชาว

ในการสรุปความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

อาณาจักรศรีวิชัยเท่าที่ได้มีการศึกษามาจาก เอกสารนอกภูมิภาค^{๒๒} ศาสตราจารย์วอลเตอร์ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่ผ่านมาให้ความสำคัญต่อบัจจัยสองประการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักร ประการแรกคือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐอันเป็นชนวนของสงคราม ประการที่สองซึ่งสำคัญกว่าคือรูปแบบการค้าทางทะเล (maritime trade) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะความสำคัญของระบบการค้าแบบบรรณาการ (tributary trading system) กับจีน

ศรีวิชัยเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า (entrepot centre) ระหว่างตะวันออกกลางกับจีน และเป็นเมืองท่าในบริเวณช่องแคบมะละกาที่ได้รับการยอมรับจากจีนให้ทำหน้าที่นี้โดยผ่านทางความสัมพันธ์ทางการทูตในระบบบรรณาการ ภายในอาณาจักรศรีวิชัยจะประกอบด้วยเมืองศูนย์กลางซึ่งควบคุมเมือง “ประเทศราช” (vassal states) อย่างหลวม ๆ บ่อยครั้งการยอมรับอำนาจจะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่กระจายจากศูนย์กลางไปบริเวณรอบนอก ความรุ่งเรืองของศรีวิชัยย่อมก่อให้เกิดการทำลายจากศูนย์อำนาจอื่นๆ เช่นความขัดแย้งกับพวกโชละ (Cola Tamil) ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ และกับมขปาหิตในชวา แต่ตราบเท่าที่ราชสำนักจีนยังให้การยอมรับความสัมพันธ์ต่อศรีวิชัยตามระบบบรรณาการ ผลประโยชน์ทางการค้าจะยังคงมาสู่ศรีวิชัยและกระจายออกไปรอบนอกซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมดินแดนเหล่านั้นด้วย ในลักษณะเช่นนี้ เมื่อรูปแบบ

การค้าเปลี่ยนไปเช่นมีการขยายตัวของพ่อค้าเอกชนจากจีนในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ และ ๑๓ พ่อค้าเหล่านี้มิได้อยู่ใต้กฎเกณฑ์ที่จะต้องมาค้าขายกับศรีวิชัยจึงก่อให้เกิดเมืองท่าคู่แข่งขึ้นในบริเวณช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นสาเหตุของความเสื่อมสลายของศูนย์กลางดั้งเดิมได้ ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ และ ๑๓ นี้เองที่มขปาหิตในชวาวายอิทธิพลมาครอบคลุมบริเวณสุมาตราตอนใต้คือปาเล็มบังได้สำเร็จ แม้แต่จัมบีกี้ก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมินังกาเบามากกว่าจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเล เรื่องราวที่จะนำไปสู่กำเนิดของมะละกาจึงเกิดขึ้นเมื่อเจ้าชายในราชวงศ์ปาเล็มบังแข็งข้อต่ออำนาจของมขปาหิตในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๔ เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จจึงต้องหลบหนีออกมา เจ้าชายองค์นี้มีชื่อตามเอกสารจีน Ming - Shih และ “Suma Oriental” ว่า Parameswara (ปรเมศวร) ปรเมศวรรวบรวมกำลังพลชาวมาเลย์เดินทางมาที่ Temasek (คือเกาะสิงคโปร์ในปัจจุบัน) ซึ่งตอนนั้นเป็นประเทศราชของไทย เมื่อปรเมศวรฆ่าเจ้าเมือง Temasek ตายจึงต้องเผชิญหน้ากับกองทัพไทยและได้หนีขึ้นขึ้นมาจนถึงมะละกาในที่สุด เหตุการณ์ที่ประมวลได้จากเอกสารจีนและโปรตุเกสเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงความต่อเนื่องของราชวงศ์ที่ปกครองมะละกากับราชวงศ์ปาเล็มบังในสุมาตรา แต่มิใช่ปาเล็มบังที่รุ่งเรืองในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยเมื่อสองศตวรรษก่อนหน้านี

เมื่อได้พูดถึงเรื่องราวที่ประมวลจากเอกสารภายนอกตามที่วอลเตอร์ได้สรุปไว้ในงานของ

๒๒. สำหรับบทสรุปของวอลเตอร์ที่นำมากล่าว ณ ที่นี้ ดู The Fall of Srivijaya..... บทที่ ๑ หน้า ๑ - ๔

เขาแล้วต่อไปจะได้พิจารณาเรื่องราวเดียวกันจาก *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* บ้าง^{๒๓} *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ได้กล่าวถึงการปรากฏตัวอย่างอภินิหารของเจ้าชายสามองค์ซึ่งเป็นเชื้อสายของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชแห่งเปอร์เซียกับเจ้าหญิงแห่งอินเดีย โดยที่เจ้าชายเหล่านี้เป็นลูกของ Raja Chulan ผู้มีเชื้อสายทางพ่อมาจากเปอร์เซีย ส่วนเชื้อสายทางแม่เป็นเจ้าหญิงแห่งปาเล็มบังซึ่งอภิเษกสมรสกับกษัตริย์โคละ (Cola) จากอินเดีย แม่ของเจ้าชายทั้งสามเป็นเจ้าหญิงแห่งอาณาจักรไต้ทะเล เจ้าชายทั้งสามองค์นี้มาปรากฏตัวที่ภูเขา Si-Guntang ในปาเล็มบังองค์สุดท้ายต้องได้รับเชิญให้ขึ้นครองราชบัลลังก์ของรัฐแห่งนี้โดยผู้ปกครองเดิมคือ Demang Lebar Daun ยอมสละราชสมบัติให้เพราะยอมรับในสายตระกูลที่ยิ่งใหญ่กว่า เจ้าชายจึงมีชื่อเรียกกันต่อมาว่า Sang Utama (The First) หรือ Sri Tri Buana ตัวยุทธาเการับตำแหน่ง Bendahara และได้ทำสัตย์ปฏิญาณต่อกันไว้ที่ภูเขา Si - Guntang ว่าราชาจะปกครองโดยธรรมในขณะที่ยังอยู่ได้ปกครองจะถวายความจงรักภักดี

จากนั้น*เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* กล่าวถึงการตัดสินใจของ Sri Tri Buana ที่จะหาเมืองหลวงใหม่ หลังจากเดินทางท่องเที่ยวทะเลมาจนถึง Temasek จึงได้เลือกตั้งเมือง ณ ที่นั่นและทำให้ Temasek มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่ากับปาเล็มบัง เชื้อสายของ Sri Tri Buana ครองราชย์ต่อมาอีกจนถึงราชาองค์ที่ ๔ ชื่อ Paduka Sri Maharaja ราชาองค์นี้กระทำความผิดโดยสังเวยเด็กหนุ่มที่มีความเฉลียวฉลาดสามารถออกอุบายให้ Temasek รอดพ้นจากการโจมตีของฝูงปลาลาดาบ การประ-

พฤติมิชอบเช่นนี้สร้างความเสื่อมมาสู่รัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของราชาองค์ต่อมาคือ Sultan Iskandar Shah (สังเกตว่าชื่อเปลี่ยนเป็นมุสลิมแล้ว) ก็ได้ทำร้ายพระสนมนางหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม ผลของการเสียสัตย์ปฏิญาณที่ให้ไว้ที่เขา Si - Guntang จึงทำให้ Temasek ต้องพ่ายแพ้ต่อกองทัพจากอาณาจักรมัชปาหิต Sultan Iskandar ต้องหลบหนีมาตั้งเมืองใหม่ที่มะละกาในที่สุด

การบรรยายเรื่องราวใน*เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เต็มไปด้วยอภินิหาร เกล็ดตำนานและนิยายแทรกซ้อนอยู่มากมายจนก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยดังกล่าวแล้ว แต่ประเด็นสำคัญกว่าที่ทำให้ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือคือความขัดแย้งในเนื้อหาและลำดับเหตุการณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ^{๒๔} จะเห็นได้ว่าทั้ง *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* และเอกสารอื่น ๆ ให้ผลสรุปที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้ก่อตั้งมะละกาเป็นผู้สืบเชื้อสายจากปาเล็มบังในสุมาตรา แต่ในกรณีของปรเมศวรนั้นปกครองปาเล็มบัง(ในสมัยที่เสื่อมโทรมแล้ว) อยู่เอง ก่อนเดินทางออกมาแะที่สิงคโปร์เพียงระยะสั้นๆและเดินทางต่อมาถึงมะละกาในทันที ในขณะที่ *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เสนอระยะเวลาที่ Sri Tri Buana ออกจากปาเล็มบังมาจนถึง Sultan Iskandar ก่อตั้งมะละกาว่าห่างกันถึงสามช่วงรัชกาล ในข้อมูลจากเอกสารนอกภูมิภาค เรื่องราวของ Temasek ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญและปรเมศวรไม่เคยปกครอง ณ ที่นั่น แต่ใน*เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* ให้ความสำคัญต่อ Temasek ว่าเป็นรัฐที่รุ่งเรืองเทียบเท่ากับปาเล็มบัง (ตามหลักฐานทางโบราณคดีก็ไม่

๒๓. C.C. Brown, (trans.) *Sejarah Melayu* Chapters 1-6, p. 1-49.

๒๔. O.W. Wolters, *The Fall of Srivijaya*....., p. 109.

ปรากฏว่า Temasek เคยเป็นเมืองโบราณที่สำคัญ) เอกสารโปรตุเกสคือบันทึกของ Pires และโดยลูกของ D'Albuquerque บ่งบอกคล้ายกันว่าปรเมศวรหนีจากการโจมตีของชาวใน ขณะที่ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ไม่ได้กล่าวว่า Sri Tri Buana ออกจากปาเล็มบังเพราะอะไร แต่กลับบอกว่า Iskandar Shah ออกจาก Temasek เพราะถูกชาวโจมตี เอกสารอื่น ๆ ก็ยังพ้องจองกันในการเสนอว่าไทยขับไล่เจ้าชายจากปาเล็มบังออกไปจาก Temasek แต่ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ไม่กล่าวถึงไทยและไม่กล่าวถึงจัมบีซึ่งเป็นศูนย์กลางใหม่ของศรีวิชัยในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ และ ๑๓ เลย ความแตกต่างของเนื้อหาโดยเฉพาะลำดับเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้มีการมองว่าผู้เขียน *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ส่วนนี้อาจหยิบจับเรื่องที่ได้อินได้ฟังมาประติดประต่อกับจินตนาการของตนเองโดยไม่ใส่ใจในความเป็นจริง

วอลเตอร์ไม่เห็นด้วยกับความคิดเช่นนี้ เขาเห็นว่าผู้แต่ง *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ส่วนนี้รู้เรื่องความเป็นไปในอดีตอย่างน้อยก็เท่า ๆ กับผู้บันทึกเหตุการณ์คนอื่น ๆ แต่จุดประสงค์ของผู้แต่งไม่ได้อยู่ที่การลำดับเรื่องราวในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง หากอยู่ที่ความต้องการจะให้ภูมิหลังที่เป็นเลิศต่อปฐมกษัตริย์มะละกา^{๒๕} ข้อสันนิษฐานนี้จะต้องถูกต้อง เพราะในคำนำของ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ได้กล่าวถึงพระราชประสงค์ของกษัตริย์ (มะละกา) ให้ผู้แต่ง “เขียนเรื่องราวเพื่อแสดงเชื้อสายราชวงศ์ของราชามาเลย์ทั้งหลายและประเพณีนิยมต่าง ๆ”

ซึ่งผู้แต่งก็ได้ “เขียนเรื่องตามที่ได้อินมาจาก ปู่ และพ่อ รวบรวมเรื่องราวที่บอกเล่ามาจากคนในอดีตเพื่อให้ต้องพระราชประสงค์ของเจ้าเหนือหัว”^{๒๖} เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาของผู้แต่งจึงอยู่ที่ทำอย่างไรจะให้ภูมิหลังของปฐมกษัตริย์แห่งมะละกาดีกว่าในแง่ที่เป็นเจ้าชายผู้สืบทอดพระหริ่งมาจากรัฐที่เสื่อมโทรมแล้ว และทำอย่างไรให้มะละกาสืบทอดอำนาจของอาณาจักรที่รุ่งเรืองที่สุดแห่งหนึ่งในโลกมาเลย์ คือศรีวิชัย-ปาเล็มบังในศตวรรษที่ ๗ ถึง ๑๑ ในการที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ วอลเตอร์เชื่อว่าผู้เขียน *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* ได้ทำการประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตอย่างถี่ถ้วน และเลือกใช้เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ โดยพยายามรักษาเค้าโครงของเรื่องที่เกิดขึ้นแต่ปรับเปลี่ยนในส่วนที่จำเป็นต้องทำ

วอลเตอร์เสนอว่าเหตุการณ์สำคัญที่ฝังรากลึกอยู่ในความทรงจำของคนในโลกมาเลย์ (มาลายู-สุมาตรา) และถ่ายทอดกันต่อมาจะเป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ คือเหตุการณ์ที่ศรีวิชัย-ปาเล็มบังถูกโจมตีโดยเผ่าโซละ-ทมิฬและความเสื่อมสลายที่เกิดขึ้นต่อมาเมื่อจัมบีรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ “ความเสื่อม” ของอาณาจักรศรีวิชัยที่ยิ่งใหญ่ตามความคิดคำนึงของคนในโลกมาเลย์น่าจะเป็นเหตุการณ์ในระบายนี้น่ามากกว่าในศตวรรษที่ ๑๔ ซึ่งรัฐต่าง ๆ ในสุมาตรา ไม่ว่าจะปาเล็มบังหรือจัมบี ก็มิได้มีความสำคัญหรือความรุ่งเรืองในฐานะเมืองท่าอีกต่อไปแล้ว ดังนั้นเพื่อที่จะให้ความรุ่งเรืองของศรีวิชัย-ปาเล็มบังสืบทอดมายังมะละกาได้โดยไม่ขาดตอน

๒๕. ศาสตราจารย์วอลเตอร์พิสุจน์สมมุติฐานข้อนี้ในบทที่ ๖ ซึ่งเป็นบทที่วิเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ ของ *เชอจาร์ฮ์ เมอลายู* หน้าที่ ๗๗-๑๐๗.

๒๖. C.C.Brown, (trans.), *Sejarah Melayu*, p.1 - 2.

เรื่องของ Temasek จึงต้องถูกขยายความสำคัญขึ้นในขณะที่ต้องตัดเรื่องของอาณาจักร Melayu - Jambi ทิ้งไป^{๒๗} เพราะถ้ายังมีอยู่ก็จะเป็นผลเสียต่อชื่อเสียงของปาเล็มบัง เพราะฉะนั้นเนื้อหาจึงต้องเน้นว่า Sri Tri Buana ย้ายเมืองด้วยความต้องการของตนเอง ส่วนการย้ายจาก Temasek มามะละกานั้นเป็นเรื่องของการเสียสัตย์ปฏิญาณซึ่งคนพื้นเมืองจะเข้าใจได้โดยไม่เกี่ยวกับการล่มสลายของอาณาจักรแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามผู้แต่ง *เซอจาร์เรฮ์ เมอลายู* ก็ได้พยายามลงความจริงไว้บ้างโดยให้ Temasek ถูกชาวโฆเมตีเป็นเหตุให้ Iskandar Shah ต้องย้ายมาตั้งมะละกา เช่นเดียวกับปรเมศวรที่ถูกชาวโฆเมตีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไทยจึงต้องถูกตัดออกไป ถ้าเป็นเช่นนี้ *เซอจาร์เรฮ์ เมอลายู* ส่วนนี้ไม่เพียงแต่จะประสบความสำเร็จในการสืบเชื้อสายราชวงศ์ของมะละกากลับไปศรีวิชัย-ปาเล็มบัง แต่ยังแสดงให้เห็นว่าในความคิดค่านึงของคนในโลกมาเลย์เองนั้น ไม่ได้มีการล่มสลายของอาณาจักรศรีวิชัยเกิดขึ้นแต่อย่างใด เป็นเพียงการเปลี่ยนเมืองหลวงของอาณาจักรจากปาเล็มบังมาที่ Temasek และมะละกาเท่านั้น ความต่อเนื่องของรัฐจึงมิได้อยู่ที่สถานที่ตั้งหรือศูนย์กลางการปกครองแต่อยู่ที่การสืบเชื้อสายราชวงศ์กษัตริย์

การตีความของศาสตราจารย์วอลเตอร์ดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนักด้วยเหตุผลสำคัญคือยังขาดความรู้เกี่ยวกับ *เซอจาร์เรฮ์*

เมอลายู ว่ามีความเป็นมาอย่างไร^{๒๘} วอลเตอร์เองก็ยอมรับว่า *เซอจาร์เรฮ์ เมอลายู* จะต้องได้รับการศึกษาวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ของเนื้อหา (textual criticism) และค้นหาปรัชญาความมุ่งหมายรวมทั้งเหตุผลในการเขียนให้มากกว่านี้ก่อนที่จะนำมาตีความทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ถึงกระนั้นแนวความคิดของศาสตราจารย์วอลเตอร์ก็มีอิทธิพลต่อวงการศึกษาศาสตร์ของโลกมาเลยในระยะต่อมา โดยเฉพาะกลุ่มที่สนใจเรื่องระบบการปกครองและแนวความคิดเรื่องรัฐและอำนาจกษัตริย์ (Concept of State and Kingship) เช่นงานของ Babara Watson และ Leonard Andaya^{๒๙}

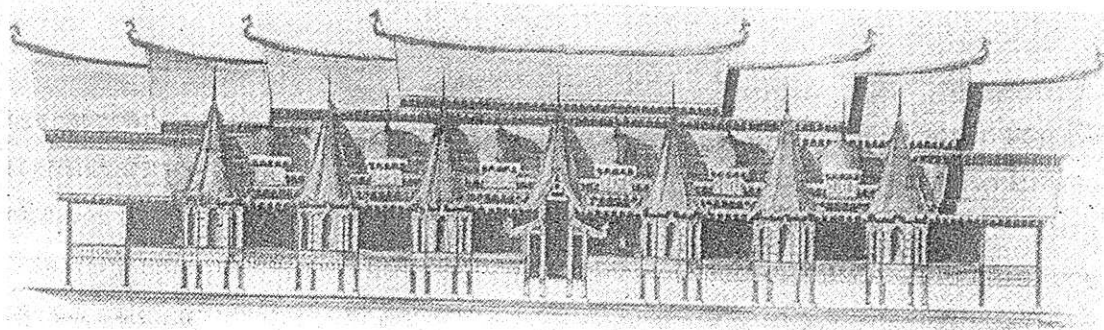
ในการศึกษาเกี่ยวกับระบบการปกครองของรัฐมาเลย์ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมะละกา ผู้ศึกษากลุ่มนี้มองเนื้อหาใน *เซอจาร์เรฮ์ เมอลายู* ว่ามีหน้าที่สำคัญในการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจกษัตริย์ สิทธิความชอบธรรมในการปกครอง (sovereignty) และความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับประชาชนซึ่งเป็นรากฐานของสังคม^{๓๐} พิจารณาจากแง่นี้เรื่องราวที่นำไปสู่การก่อตั้งอาณาจักรมะละกาจะเป็นจริงหรือไม่ไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่เรื่องของศรีวิชัย-ปาเล็มบังและมะละกาที่ใช้กำหนดสถานะของราชวงศ์กษัตริย์ที่ปกครองมะละกาว่ามีเชื้อสายเป็นเลิศสมฐานะผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอำนาจ ความยิ่งใหญ่และถูกต้องของ

๒๗. O.W. Wolters, *The Fall of Srivijaya*....p 83, และ 90-95.

๒๘. C.W. Watson 'Review of *Sejarah Melayu*', *Journal of Southeast Asian Studies*, Vol. 16, No. 2, 1985, p 339.

๒๙. B.W. Andaya and L.Y. Andaya, *A History of Malaysia*, London, Macmillan, 1982 ; L.Y. Andaya, 'The Structure of Power in 17th Century Johor' in A. Reid and L. Castles (eds.) *Pre-Colonial States System in Southeast Asia*, MBRAS Monograph, No 6, 1979.

๓๐. B.W. Andaya and L.Y. Andaya, *A History of Malaysia*....p. 44-50.

พระราชวังในมะละกา สร้างในรัชสมัยของสุลต่าน Mansur Shah (ค.ศ. ๑๓๘๗-๑๔๔๘) นับเป็นสิ่งก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุด รูปพระราชวังนี้เขียนขึ้นตามคำบรรยายในหลักฐานร่วมสมัยที่หลงเหลืออยู่

เชื้อสายราชวงศ์ให้สิทธิขบถกรรมในการปกครอง และให้สิทธิในการตั้งเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังคำกล่าวในเชอจาร์ฮ์ เมอลายูที่รู้จักกันดีว่า “ที่ใดมีความเป็นกษัตริย์ ที่นั่นมีทอง” เมื่อได้วางสิทธิความขบถกรรมในการปกครองให้แก่กษัตริย์ตามเชื้อสายราชวงศ์แล้ว เชอจาร์ฮ์ เมอลายูก็สนับสนุนด้วยกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองซึ่งอยู่ในเนื้อหาตอนที่ Sri Tri Buana และ Bendahara Demang Lebar Daun ให้สัตย์ปฏิญาณต่อกันไว้ที่ภูเขา Si-Guntang ว่า

ถ้าผู้ปกครองทำให้ประชาชนแม้แต่คนเดียวต้องได้รับความอับยศอดสู ก็จะเป็นเครื่องหมายว่าอาณาจักรจะถูกทำลายโดยพระเจ้า เป็นเจ้า และด้วยพระประสงค์ของพระเจ้า เป็นเจ้าเช่นกัน ราษฎรมาเลยทั้งหลายจะต้องไม่ทรยศต่อผู้ปกครอง ไม่ว่าผู้ปกครองนั้นจะประพฤติชั่วร้ายหรือปฏิบัติต่อราษฎรด้วยความอยุติธรรม^{๓๑}

จากคำสัตย์ปฏิญาณนี้รากฐานของความเชื่อเกี่ยวกับการทรยศ (durhaka) และอำนาจกษัตริย์ (daulat) จึงเกิดขึ้น กล่าวโดยสรุปผู้ที่อยู่ใต้ปกครองจะต้องจงรักภักดีต่อกษัตริย์ไม่ว่ากษัตริย์นั้นจะดี

หรือเลว เพราะความบกพร่องของกษัตริย์จะถูกลงโทษโดยพระเจ้าเป็นเจ้าเอง (เช่นในกรณีของ Iskandar Shah แห่ง Temasek) การทรยศของประชาชนต่อกษัตริย์ถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงที่สุดและจะถูกลงโทษโดยอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งกษัตริย์ (daulat) ซึ่งสามารถออกมาในรูปแบบที่น่าสยดสยองเช่นเกิดธรณีสูบได้ ผู้เขียนเชอจาร์ฮ์ เมอลายูเน้นตัวอย่างความจงรักภักดีของประชาชน โดยเฉพาะขุนนางต่อกษัตริย์หลายตอน เช่นเรื่องของ Bendahara Paduka Raja ในสมัยของ Sultan Mansur Shah (๑๓๘๗-๑๔๔๘ A.D.) ผู้ซึ่งเมื่อทราบข่าวลูกชายถูกราชบุตรของสุลต่านฆ่าตายได้ออกมาห้ามผู้คนที่ต้องการไปแก้แค้นโดยกล่าวว่า “เป็นประเพณีความเชื่อของชาวมาเลย์ที่จะไม่ทรยศต่อนายของตน”^{๓๒}

Babara และ Leonard Andaya เสนอว่า การที่ผู้เขียนเชอจาร์ฮ์ เมอลายูเน้นเรื่องของอำนาจกษัตริย์และความจงรักภักดีต่อกษัตริย์เป็นพิเศษนั้น เป็นเพราะลักษณะโครงสร้างของสังคมรัฐมาเลย์ ในรัฐค้าขายชายฝั่งทะเลอย่างเช่นปาเล็มบังหรือมะละกาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ปกครองมาจากการค้ามากกว่าการควบคุมกำลังคนเพื่อทำการผลิต อาณาจักรจะประกอบด้วย

๓๑. C.C. Brown, (trans), Sejarah Melayu.....p. 16.

๓๒. C.C. Brown, (trans.), Sejarah Melayu....., p. 89 และดูหน้า ๑๒๑ และ ๑๔๗ ด้วย.

เมืองศูนย์กลางและตำบลรอบนอกจำนวนมากที่ยอมรับอำนาจของศูนย์กลางแต่บริหารงานอย่างค่อนข้างเป็นเอกเทศ ขุนนางทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการค้า (ใน*เชอจาร์ฮ์* เมอลายูมีคำกล่าวของขุนนางคนหนึ่งเกี่ยวกับหน้าที่ของกษัตริย์และขุนนางว่า “อะไรที่เรา (ขุนนาง) คิดว่าควรทำเราก็ทำ เพราะไม่ใช่เรื่องของกษัตริย์ที่จะมากังวลกับความยากลำบากที่เราผู้บริหารจะต้องพบกษัตริย์เพียงแต่รับรู้ผลดีที่เราก่อให้เกิดขึ้น”^{๓๓}) เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และขุนนางเป็นเช่นนี้ ผลประโยชน์จากการค้าจึงเปรียบเสมือนดาบสองคม เพราะเป็นฐานอำนาจให้ทั้งกษัตริย์และขุนนาง ดังนั้นพงศาวดารของราชสำนักจึงมีหน้าที่หลักในการเน้นอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ของกษัตริย์ และผลร้ายที่จะเกิดขึ้นถ้ากฎเกณฑ์แห่งความจงรักภักดีไม่ได้รับการยอมรับ^{๓๔}

แนวความคิดเรื่องความต่อเนื่องของรัฐและเชื้อสายราชวงศ์ของโลกมาเลย์ที่ศาสตราจารย์วอลเตอร์เสนอไว้ และการวิเคราะห์แนวความคิดทางการเมืองจาก*เชอจาร์ฮ์* เมอลายู โดย Babara และ Leonard Andaya เมื่อนำมาประกอบกันจะสามารถนำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับความสืบเนื่อง (continuity) ในพัฒนาการประวัติศาสตร์รัฐมาเลย์โดยอาจสรุปได้ว่า สังคมมาเลย์เป็นสังคมที่มีศูนย์รวมอยู่ที่กษัตริย์ผู้ซึ่งตราบท่าที่มีสิทธิชอบธรรมในการปกครองจะสามารถเรียกร้องความจงรักภักดีจากประชาชนได้ไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ การดำรงอยู่ของกษัตริย์ในราชวงศ์

เดียวกันจึงเป็นสัญลักษณ์ของการดำรงอยู่ของอาณาจักรมาเลย์ แม้ว่าศูนย์กลางหรือเมืองหลวงจะเปลี่ยนไปเป็นที่ใดก็ตาม ความเข้าใจในแนวความคิดเช่นนี้จะทำให้ผู้ที่ศึกษามองพัฒนาการของประวัติศาสตร์รัฐมาเลย์ได้ตามสายตาของชาวมาเลย์เองคือมองว่ามีความต่อเนื่อง แทนที่จะมองในลักษณะของความรุ่งเรืองและความล่มสลาย (The Rise and Fall) ของอาณาจักรซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่นักประวัติศาสตร์ชีกโลกตะวันตกนิยมใช้

ดังนั้นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเสื่อมอำนาจของศรีวิชัย-ปาเล็มบังในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ก็นับว่าการละทิ้งปาเล็มบังสู่มะละกาในศตวรรษที่ ๑๔ หรือการยึดครองมะละกาโดยโปรตุเกสในปี ค.ศ. ๑๕๑๑ ก็ดี สำหรับชาวมาเลย์แล้ว เป็นเพียงวิกฤตการณ์ที่ก่อให้เกิดการโยกย้ายศูนย์กลางอำนาจรัฐแต่ไม่ใช่การสิ้นสุดของรัฐหนึ่งและกำเนิดของอีกรัฐหนึ่ง ปาเล็มบัง สิงคโปร์ มะละกาในโลกทัศน์ของชาวมาเลย์ที่แสดงออกใน*เชอจาร์ฮ์* เมอลายูเป็นส่วนของอาณาจักรเดียวกันที่สืบทอดโดยเชื้อสายราชวงศ์กษัตริย์ และโดยการยึดถือของชนเผ่ามาเลย์ในลักษณะสังคม ความเชื่อและประเพณีนิยมอย่างเดียวกัน

แนว ความคิดและประเด็นการศึกษาที่วอลเตอร์ และ Andaya ทั้งสองคนนำเสนอขึ้นมีน้ำหนัก เหตุผล และความเป็นไปได้พอที่จะเปิดมิติใหม่ให้กับวงการประวัติศาสตร์ในการศึกษาและใช้ออกสาร

๓๓. เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๗.

๓๔. Andaya, A History of Malaysia,p. 48.

พื้นเมือง แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีนักวิชาการอีกบางส่วนที่เตือนให้ผู้ศึกษาระมัดระวังที่จะไม่ตื่นตื่นกับมิติใหม่นี้จนปราศจากความรอบคอบ บางส่วนของผู้ที่ทักท้วงอาจเป็นเพียงเพราะเชื่อมั่นว่ายังมีกรอบโครงการวิเคราะห์อื่นที่สามารถอธิบายพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของรัฐมาเลยได้ แต่สำหรับนักวิชาการอีกบางกลุ่มนั้น ความกังวลเกิดขึ้นเพราะรู้สึกว่าการใช้ข้อมูลเอกสารพื้นเมืองเช่นนี้เป็นการตั้งสมมุติฐานโดยยังไม่ได้ทำความเข้าใจถึงงานเขียนและเนื้อหาดีพอ^{๓๔} จะเห็นได้ว่าการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับสิ่งที่ถูกบันทึกในงานเขียนพื้นเมืองเริ่มจากความคิดว่าแรงบันดาลใจที่ทำให้มีการผลิตผลงานออกมาคือความต้องการเขียนประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นเมื่อเผชิญกับความไม่เป็นประวัติศาสตร์ของเนื้อหาจึงทำให้หาคำอธิบายไม่ได้ และปฏิเสธที่จะใช้ในระบะแรก ต่อมาจึงเกิดการสร้างทฤษฎีต่างๆ เพื่อปิดช่องว่างที่เกิดขึ้น เช่นสมมุติฐานที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายแท้จริงของผู้บันทึกหรือทฤษฎีที่ว่าผู้แต่งอาจบิดเบือนความเป็นจริงเพื่อจุดประสงค์บางประการเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่องานเขียนพื้นเมืองในระยะหลังนี้ทำให้ไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญมากนักว่างานเขียนพื้นเมืองจะมีลักษณะของจารีตการเขียนประวัติศาสตร์ที่ยอมรับได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกของผู้ทำการศึกษาต่องานเขียนก็ยังคงตั้งอยู่บนความเข้าใจที่ว่าผู้เขียนงานเหล่านี้บันทึกเรื่องราวลงไว้เพื่อบอกอดีตหรือบางอย่างที่เกี่ยวกับสังคมในอดีต

แต่งงานเขียนพื้นเมืองอย่างเช่น *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* นั้นอาจไม่ได้เขียนขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับการบันทึกอดีต และการนำเอาอดีตมาใช้ประโยชน์เลยก็เป็นได้ (ผู้เขียนอาจจะตั้งใจสร้างวรรณกรรมที่มีเรื่องราวในอดีตเป็นฉากหลัง เช่น ผู้ชนะสิบทิศของยาขอบเป็นต้น) สิ่งที่เราจะมองข้ามไปเสียไม่ได้คือความเป็นจริงที่ว่างานเขียนพื้นเมืองเหล่านี้เป็นชนิด (genre) ของวรรณกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ในแง่นี้บทความของ Shelly Errington และ A.H. Johns ใน *Perceptions of the Past in Southeast Asia*^{๓๖} จึงเป็นงานศึกษาและการเสนอความคิดที่ผู้สนใจงานเขียนพื้นเมืองของโลกมาเลยจะต้องพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานสองชิ้นนี้ชี้ให้เห็นชนิด (genre) และวิธีการเขียน (style) ของงานเขียนพื้นเมืองมาเลยที่แตกต่างจากงานทางประวัติศาสตร์ในปัจจุบันทั่วไป เมื่อพิจารณาในแง่ของวรรณกรรม *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เป็นงานเขียนที่ไม่แตกต่างจากวรรณกรรมมาเลยที่รู้จักกันในนามของ hikayat ซึ่งอาจจะหมายถึงตำนาน นิทาน หรืออาจจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอดีตและประวัติศาสตร์ แต่ในรูปแบบพื้นฐานที่สุดนั้นคือเป็นเรื่องเล่า *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* และงานเขียนอื่น ๆ ใน genre นี้จึงเท่ากับเป็นส่วนหนึ่งของ Oral Tradition (การเล่าเรื่องจากปากสู่ปาก) ซึ่งมีความสำคัญมากในการสื่อเรื่องราวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะฉะนั้นการผูกติดอยู่กับความคิดที่ว่า *เซอจาร์ฮ์ เมอลายู* เป็นพงศาวดารราชสำนักทำให้เกิดความเข้าใจว่าผู้แต่งตั้งใจรวบรวมเรื่องราวซึ่งแม้ว่าจะจริงบ้าง

๓๔. C.W. Watson, 'Review of Sejarah Melayu'..... p. 339.

๓๖. Shelly Errington, 'Some Comments on Style in the Meaning of the Past' และ Johns, A.H., 'The Turning Image : Myth and Reality in Malay Perceptions of the Past' in A. Reid and L. Castles, *Perceptions of the Past*.....

ไม่จริงบ้าง แต่ก็เพื่อพรรณาลงไว้ให้อ่านได้อย่างติดต่อดังแต่ต้นจนจบ มีความหมายเกี่ยวเนื่องกัน เป็นเหตุเป็นผลแก่กัน ในความเป็นจริงสิ่งที่มาประกอบกันเป็นเชอจาร์ฮ์ เมอลายู มาจากการบอกเล่า และก็เป็นลักษณะของการบอกเล่าเช่นกันที่ผู้เขียนเชอจาร์ฮ์ เมอลายูสามารถสื่อเรื่องราวนี้ออกไปในวงกว้าง ด้วยเหตุนี้ลักษณะการเขียนในเชอจาร์ฮ์ เมอลายูจึงเป็นตอน ๆ (anecdotal) มีประเด็นซ้ำ ๆ มีวัน-เวลาของเหตุการณ์ที่กระโดดไปมา เพราะไม่ใช่ความต้องการของผู้รวบรวมที่จะให้เรื่องที่กล่าวไว้ในตอนที่หนึ่งไปอธิบายความเป็นไปในตอนที่ห้าหรือตอนที่สิบ แต่ละส่วนของเชอจาร์ฮ์ เมอลายูจึงมีความสมบูรณ์อยู่ในตัว มีผู้วิจารณ์งานเขียนชิ้นนี้ว่ามีความงดงามของภาษาที่ใช้และมีจุดเด่นในการเล่าเรื่องและบรรยายภาพได้อย่างเห็นจริง เห็นจัง ก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตามทั้งในเรื่องที่ตื่นเต้นและเศร้าหมอง^{๓๗} บางทีจุดประสงค์หลักของผู้รวบรวมเชอจาร์ฮ์ เมอลายูอาจต้องการเพียงให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้ในสิ่งที่เขาต้องการจะให้นั่นคือ อรรถรสของการฟังและการอ่านก็เป็นได้

การเสนอว่าเราควรจะพิจารณาให้ความสำคัญต่อพื้นฐานด้านวรรณกรรมของเชอจาร์ฮ์ เมอลายู ไม่ได้หมายความว่าเราจะปฏิเสธความสำคัญของงานเขียนชิ้นนี้ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ แต่เป็นการเน้นข้อจำกัดบางประการในการหาความหมายจากงานเขียนชิ้นนี้ในขณะที่ความเข้าใจต่อตัวงานเขียนยังไม่ดีพอ ทศนคติใหม่ที่มีต่อการศึกษาและการใช้งานเขียนพื้นเมือง ในการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของกระแสความคิดที่ให้ความสำคัญต่อบังคับภายในภูมิภาคในการอธิบายความคลี่คลายของสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การหาความหมายจากงานเขียนพื้นเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การเปิดมุมมองและมิติใหม่ในการศึกษาก้าวหน้าไปในอีกระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้ศึกษาจะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาในการใช้ข้อมูลเอกสารพื้นเมืองคือความจริงที่ว่าความรู้ความเข้าใจที่เรามีต่องานเขียนพื้นเมืองส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังอยู่ในระดับของสมมุติฐาน แนวความคิด หรือทฤษฎีจึงยังไม่สามารถนำมาใช้ได้เสมือนหนึ่งเป็นสัจธรรม ❁

๓๗. C.C. Brown, (trans.), *Sejarah Melayu.....*, preface.